

Seija Linnanmäki
ICOMOSin Suomen osasto ry
Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, HELSINKI
tel 0500 170757
seija.linnanmaki@nba.fi

Lausunto

29.9.2008

Vastaanottaja
Ympäristöministeriö
Elina Penttinen
Rakennetun ympäristön osasto
PL 35
00023 Valtioneuvosto

Viite Lausuntopyyntöne 10.9.2008

Aihe ILMU ja kulttuuriympäristö

Ympäristöministeriö on pyytänyt ICOMOSin Suomen osasto ry:ltä lausuntoa 5.9.2008 päivätystä raporttiluonnoksesta *Ilmastomuutos ja kulttuuriympäristö – tunnistetut vaikutukset ja haasteet*. Raportti on Suomen osuus Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittamaa yhteispohjoismaista hanketta varten *Effekter av klimaendringer på kulturminner og kulturmiljø*. Annan lausunnon ICOMOSin Suomen osasto ry:n ilmastomuutosvastaavan ominaisuudessa.

Raportin ovat hankeryhmän ohjauksessa laatineet suunnittelija Jonna Berghäll Metsähallituksesta ja tutkija Minna Pesu Museovirastosta. Hankeryhmään ovat kuuluneet erikoissuunnittelija Anu Vauramo Metsähallituksesta, intendentti Margaretha Ehrström Museovirastosta ja yliarkkitehti Minna Perähuhta ympäristöministeriöstä.

Raportti on sisällöltään asiantunteva, ja asiallinen sekä tieteelliseltä otteeltaan että esitystavaltaan. Tieteellisessä tekstissä asianmukaiset lähdeviitteet herättävät luottamusta kuten tämän tyyppisessä raportissa on syytäkin. Kirjallisuusluettelo s.30 on mittava. Kirjallisuusluettelosta käy ilmi se, minkä kirjoittajatkin pariin otteeseen toteavat, että kirjallisuudessa ei tähän mennessä ole juurikaan käsitelty ilmastomuutosta rakennetun kulttuuriympäristön kannalta.

S.2 ehdottaisin, että toimenkuvien selkiyttämiseksi tehtäisiin ero toimittajan ja kirjoittajan välillä. Jos Berghäll ja Pesu ovat toimittajia, tulisi tekstin kirjoittaja / kirjoittajat mainita esipuheessa s.4. Jos taas Berghäll ja Pesu ovat itse tekstin kirjoittajia, otsikon viittaus (toim.) on harhaanjohtava, jopa virheellinen.

S.7 viitataan Suomessa tehtyyn tutkimukseen, jonka mukaan vastaajat uskovat ilmaston jo muuttuneen. Sen sijaan s.8 mainitaan Unescon kyselyssä maailmanperintökohteiden hoitajien havainneen ilmastomuutoksella olleen vaikutusta luonnos- ja kulttuuriperintöön. Ehdotan, että tämä kohta tarkistetaan lähteestä Unesco 2007a, ja jos sen käännös ja/tai tulkinta on oikein, asiaa selitettäisiin laajemmin. Tuntuu epäuskottavalta, että kun teollistumisen alkua ajoista 1850 lähtien länsimaissa lämpötilan keskimääräinen nousu on ollut kaiken kaikkiaan 0,74 oC, sen vaikutukset olisi maailmanperintökohteen hoitaja voinut havaita. Paikallisella ilmastolla ja säällä ylipäätään on aina tiedetty olevan olennainen vaikutus rakennusten, rakenteiden ja materiaalien pitkäaikaiskestävyyteen. Ilmasto on vaikuttanut rakennustaiteelliseen muodonantoon ja arkkitehtuuriin ja se on eräs tärkeimmistä lähtökohdista silloin, kun valitaan restaurointi- ja korjausmenetelmiä historiallisille rakennuksille.

S.17 kohdassa rakennettu kulttuuriympäristö voidaan todeta, että suojeltuja rakennuksia tai suojelun välineitä kuten lakeja, asetuksia ja inventointeja itse asiassa lainkaan, kuten ei myöskään kohdassa 3.3 mainita muinaisjäännösten suojelun laillisia perusteita. Kansallinen lainsäädäntö on tavallaan se väline, jolla osoitetaan raportin lopussa lueteltujen sopimusten ratifiointin toteutuvan Suomessa. Jättäisin hankeryhmälle pohdittavaksi kannattaako tekstiä tältä osin lisätä ja täsmentää.

s.19 ei voida osoittaa, että nykyiset öljymaalit olisivat aiempaa tiiviimpiä. Kohdasta puuttuu viite, josta asian voisi tarkistaa. Asia ulkomaalit ja ilmastonmuutos vaatisi hiukan lisää pohdintaa. Jos viitataan öljymaaleihin, pitäisi käsitellä laajemmin kaikki historiallisissa rakennuksissa tärkeimmät maalityypit: kalkki-, kalkkisementti-, silikaatti-, alkydi- ja akrylaattimaalit. Puutalothan on 1960-luvulta lähtien enimmäkseen maalattu akrylaattimaaleilla (lateksi), joka on yllä mainituista sideaineista tiivein.

S.28 kulttuuriympäristöhallinnon yhteistyöhön elinkeinoelämän kanssa kautta rantain liittyy uusi tieto viime viikolta. 22.9.2008 on Brysselissä perustettu Europan Heritage Legal Forum EHLF -niminen työryhmä, johon Euroopan kulttuuriperintöjohtajat (Europan Heritage Heads Forum EHHF) ovat kukin alaisuudestaan nimittäneet kulttuuriperintöasioita tunteva lakimiehen. Työryhmän tehtävänä on tunnistaa ja käsitellä eurooppalaisen talous- ja elinkeinoelämän edistämiseksi laadituista lainsäädäntötoimista ne, jotka tahattomasti uhkaavat kulttuuriperinnön säilymistä. Esimerkkinä tällaisesta tahattomasta toiminnasta on puutervan taannoinen käsittely biosidisenä aineena. Suomesta EHLF:n jäsen on lakimies Matleena Haapala Museovirastosta. Työryhmällä on mahdollisuuksia toimia positiivisesti nimenomaan ilmastonmuutoksen aiheuttamissa toimissa kuten energiatehokkuuden parantamisessa, mutta myös kaikissa muissa kulttuuriympäristön hoitoon vaikuttavissa lainsäädäntöasioissa ja ympäristövaikutusten arvioinnissa.

S.34 vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelusta käsittelevää sopimusta ei Suomi käsittäkseni ole ratifioinut? Asia pitänee tarkistaa asiantuntijoilta. Entä mikä rooli on Venetsian julistuksella?

ICOMOSin Suomen osasto ry tarjoaa käyttöön asiantuntijansa, joita yhdistyksellä on kattavasti kaikilta kulttuuriympäristön ammattialoilta, koska ICOMOSin tieteellisten komiteoiden verkko kattaa myös historialliset puistot ja puutarhat, arkeologisen ja vedenalaisen perinnön.

Helsingissä 29. syyskuuta 2008

Seija Linnanmäki

tiedoksi elina.penttinen@ymparisto.fi ja minna.pesu@nba.fi